

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟ

επώνυμό της

διατηρεί η γυναίκα

ΕΙΚΟΝΕΣ

ημερσία

13 ΜΑΡ. 1991

**Οχτώ στους δέκα
Ελληνες και Ελληνίδες
δεν ξέρουν ότι από το
1983 από τότε, δηλαδή,
που ψηφίστηκε ο
νόμος 1329 και η
γυναίκα, όπως και ο
άντρας, κρατάει το ίδιο
όνομα για όλη τη ζωή.
Και συνεχίζει πάντα να
είναι «του πατέρα της»,
χωρίς να γίνεται ποτέ
«του συζύγου της».
Αυτά και πολλά άλλα,
από το Οικογενειακό
Δίκαιο, που η άγνοιά
του οδηγεί σε πολλές
παρεξηγήσεις,
συγκρούσεις, ακόμα
και σε κωμικά
επεισόδια...**

υποχρεωτικά και μετά το γάμο της, χωρίς δυνατότητα επιλογής

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ... ΓΕΝΟΥΣ ΘΗΛΥΚΟΥ

Από την Πέλη Κεφαλά
Ρεπορτάζ: Εύη Βόλλα, Πέννυ Τραυλού
Φωτο: Γιώργος Λάβδας

Οι νόμοι που καθορίζουν
τις σχέσεις των νέων
ανθρώπων έχουν αλλάξει.
Ομως η άγνοια και η
έλλειψη ενημέρωσης δε
βοηθάνε και στην
προσαρμογή της
νοοτροπίας...

Η ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ κομψή, μέσης ηλικίας, κυρία που έφτασε κάποια Δευτέρα πρωί στο γραφείο του οικογενειακού δικηγόρου, είχε φανερά τα σημάδια και της αγρύπνιας και του εκνευρισμού.

Και το άγχος της ήταν τέτοιο ώστε δεν άντεξε να περιμένει το δικηγόρο, αλλά εξομολογήθηκε τον καημό της στη νεαρή ιδιαιτέρως της:

• Μας έχει συμβεί κάτι που μπορεί να χαρακτηριστεί φοβερό για την αξιοπρέπεια και την υπόσταση της οικογένειάς μας! Η νύφη μας, η κοπέλα που παντρεύτηκε ο γιος μας πριν από μερικούς μήνες, αρνείται να δεχτεί το όνομα με το οποίο την τιμήσαμε. Στην ταυτότητά της ζήτησε να κρατήσει το πατρικό της επώνυμο! Ο γιος μας μάς το έκρυβε, αλλά την Παρασκευή που μας πέρασε άφησε την ταυτότητά της για να παραλάβουμε μια συστημένη επιστολή. Ετσι αποκαλύφθηκε το ανοσιούρηγμα!

Η κυρία, τελειώνοντας την αφήγησή της, έδειχνε έτοιμη να πάθει υστερική κρίση ή και κάτι χειρότερο. Η νεαρή υπάλληλος — που μας αφηγήθηκε αργότερα την ιστορία — τα είχε χαμένα: Έτρεξε για νερό. Σκέφτηκε να τηλεφωνήσει στο 166...

• Προσπαθούσα να τη συνεφέρω πολύ πρόχειρα και μάλλον χειρότερα τα πράγματα καθώς έβαζα σαν πρώτο ισχυρισμό την αλλαγή νοοτροπίας στις νεότερες γυναίκες, ιδιαίτερα σ' εκείνες που έχουν κάνει ανώτερες σπουδές και ξεκινάνε δική τους καριέρα, όπως συμβαίνει με τη γυναίκα του γιου της (είναι αρχιτεκτονίσσα και εκείνος πολιτικός μηχανικός).

Ισως να το αποφάσισαν και οι δυο μαζί για να μην μπερδεύονται στον επαγγελματικό χώρο — παρατήρησα, νομίζοντας πως έδινε μια λογική εξήγηση. Που από τη μια μεριά ήταν επιστήμη, από την άλλη έκανε κυριολεκτικά έξαλλη την πρωινή πελάτισσα.

• Με κατακραύωνσε με τρομερά λόγια και με ακόμα πιο τρομερά βλέμματα. Πέρασε... από γενεές δεκατέσσερις την έλλειψη ήθους των νεότερων ανθρώπων προς όλα τα ιερά και τα όσια. Έλουσε με τα χειρότερα επίθετα τις νέες γυναίκες που αρνούνται να καταλάβουν «πόσο μεγάλη τιμή τούς κάνει ο άντρας όταν δέ-

χεται να τους δώσει το όνομά του».

• Και το όνομα της δικής μας οικογένειας είναι γνωστό, είναι κοινωνικά καταξιωμένο! Είμαι βέβαιη πως ο γιος μου αγνοούσε αυτό το Πραξικόπημα και τώρα την καλύπτει καταπίνοντας τη μεγάλη πίκρα του, γιατί ακόμα την αγαπάει. Και μετά από μια τέτοια μεγάλη προσβολή!...

• Συνέχιζε να λέει και η κατάσταση της να γίνεται χειρότερη. Ωσπου έφτασε ευτυχώς ο προϊστάμενός μου... Και όταν επιτέλους κατάλαβε το «γιατί» της απογνώσης της πελάτισσάς του, εφάρμοσε με λίγα και σταράτα λόγια... την «αδιαφιλονίκητη θεραπεία των νόμων». Όπως συνήθιζε να λέει.

• Μα, κυρία Ελισάβετ — εξήγησε απλά και κοφτά — και να το ήθελε η κοπέλα να πάρει το αξιότιμο επώνυμο της οικογένειάς σας, δε θα την άφηνε ο νόμος. Που από το 1933 είναι κατηγορηματικός! Και έχει ως εξής:

«Η γυναίκα, μετά το γάμο διατηρεί ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ μόνο το οικογενειακό της επώνυμο. Το ίδιο ισχύει και για τον άντρα. Μόνον στις κοινωνικές σχέσεις ο καθέ-

Ως πριν οχτώ χρόνια, η ταυτότητα της γυναίκας επηρεαζόταν από το αν ήταν παντρεμένη ή όχι. Τώρα κρατάει υποχρεωτικά το πατρικό της επώνυμο. Για πάντα, όπως και ο άντρας...

νας από τους συζύγους μπορεί να χρησιμοποιήσει το επώνυμο του άλλου συζύγου ή να το προσθέσει στο δικό του, εφόσον ο άλλος σύζυγος δε διαφωνεί. Όμως αυτό δεν μπορεί να γίνει ΠΟΤΕ στην ταυτότητα. Εκεί, στις παντρεμένες και τους παντρεμένους, προστίθεται μόνον, κάτω από τα πρωταρχικά ατομικά στοιχεία και όνομα καθώς και επώνυμο συζύγου».

Χρειάστηκε να πιει ακόμα δυο ποτήρια κρύο νερό και πικρό καφεδάκι η κυρία Ελισάβετ για να συνέλθει από το σοκ και έφυγε στολίζοντας με όλων των ειδών τα... κοσμητικά επίθετα «τους παρanoiκούς σύγχρονους νομοθέτες, που γκρεμίζουν τα ιερά θε-

μέλια της οικογένειας». Αφού άδικα ο δικηγόρος της προσπάθησε να της εξηγήσει ότι αυτή η θεσμική αλλαγή είχε και πρακτική σημασία: Να αποφεύγεται π.χ. σύγχυση που μπορεί να δημιουργηθεί στην περιουσιακή μερίδα της γυναίκας, όταν αυτή χωρίζει και ξαναπαντρεύεται, αλλάζοντας συνεχώς επώνυμα.

• Όσο για μένα — ομολόγησε η Ειρήνη, η νεαρή γραμματέας που μας διηγήθηκε το συμβάν — βρέθηκα σε πολύ δύσκολη θέση γιατί ομολογώ ότι αγνοούσα πως η αλλαγή της νομοθεσίας είναι τόσο αποφασιστική. Νόμιζα κι εγώ πως για τη γυναίκα υπάρχει δυνατότητα εκλογής ανάμεσα στο πατρικό και το συζυγικό επώνυμο και όχι ότι κρατάει απαρίτητα το δικό της.

Η χαρακτηριστική περίπτωση της κυρίας Ελισάβετ, της παραδοσιακής πεθεράς... που άστραψε και βρόντησε ανακαλύπτοντας κάποια από τις συνέπειες του νέου Οικογενειακού, δεν είναι βέβαια η μοναδική.

Μια μικρή έρευνα μας αποκαλύπτει πολλά μικρά δράματα, συζυγικά, οικογενειακά, ψυχολογικά, που έχουν σαν αφορμή τη

«μη αλλαγή επωνύμου» στην ταυτότητα της γυναίκας.

Πολλοί είναι οι αξιωματικοί υπηρεσίας σε αστυνομικά τμήματα που θα είχαν πολλά να διηγηθούν για την έκπληξη τη συχνά οδυνηρή που δείχνουν όχι μόνο οι νεόνυμφοι αλλά και οι νεόνυμφες, όταν πληροφορούνται ότι ο νόμος απαγορεύει την αλλαγή επωνύμου στις γυναίκες και ότι... στην ταυτότητά τους συνεχίζουν να παραμένουν «του πατέρα τους» και όχι «του άντρα τους», όπως νόμιζαν πως θα ήταν.

● Η δυσσέσκεια που δείχνουν οι γυναίκες, ακόμα και οι πολύ νέες, έχει την εξήγησή της — λέει η κοινωνική ψυχολόγος Νίκη Απέργη. Ας μην ξεχνάμε πως για πάρα πολλούς αιώνες η γυναίκα καταξινόταν κοινωνικά μέσα από τη θέση της σαν συζυγός κάποιου άντρα. Ότι οι ανύπαντρες και οι χωρισμένες, κυριολεκτικά δεν είχαν πού να σταθούν. Βέβαια η νοοτροπία έχει αρχίσει να αλλάζει. Σήμερα οι ώριμες ανύπαντρες δεν είναι πια όπως άλλοτε οι «γεροντοκόρες» και οι χωρισμένες δε συναντούν την απόρριψη, όπως οι «ζωντοχήρες» μιας άλλης εποχής.

● Παρ' όλα όμως τα αποφασιστικά βήματα που έχει κάνει η γυναίκα για να καταξιωθεί από μόνη της, με τις δικές της δυνάμεις και τις δικές της αξίες, το βάρος από την καταπίεση και την άρνηση που έχει σηκώσει δεν έχει λήψει εντελώς. Ετσι, ακόμα και όταν είναι μια σύγχρονη και μορφωμένη κοπέλα, κάπου στο βάθος αισθάνεται την ανάγκη να εξαρτηθεί από έναν άντρα, ιδιαίτερα μέσα στα πλαίσια του γάμου. Πώς να είναι διαφορετικά, αφού από την κούνια την έχουν μεγαλώσει έτσι ώστε να θεωρεί το γάμο σαν «εξασφάλιση»; Εστω και μόνον υποσυνείδητα αυτή η νοοτροπία εξακολουθεί να λειτουργεί...

● Η πολύ μεγάλη ευθύνη ως προς την άγνοια που συνεχίζει να υπάρχει σχετικά με το πατρικό επώνυμο και το πατρώνυμο, που δεν αλλάζει θέση και σημασία στη γυναικεία ταυτότητα, πρέπει να αποδοθεί στην έλλειψη ενημέρωσης — μας εξήγησε η Φωτεινή Σακελλαρίδου, η δήμαρχος Ζωγράφου που λέγεται πως έχει στο ενεργητικό της τους περισσότερους πολιτικούς γάμους (πάνω από 200 κάθε χρόνο από το 1982).

Την έχω διαπιστώσει κι εγώ αυτή την άγνοια σε αρκετούς από

Υψηλή Αισθητική Διαχρονική Αξία

Το ελαφρά καμπύλο κρύσταλλο από αχάρακτο ζαφείρι χαρίζει στο μοντέλο DiaStar "Integral" τη φημισμένη γραμμή Rado.

Σχεδιασμένο έτσι που να προσαρμόζεται τέλεια στο χέρι χάρη στο ειδικό μπραςελέ από αχάρακτο κεραμικό υψηλής τεχνολογίας.

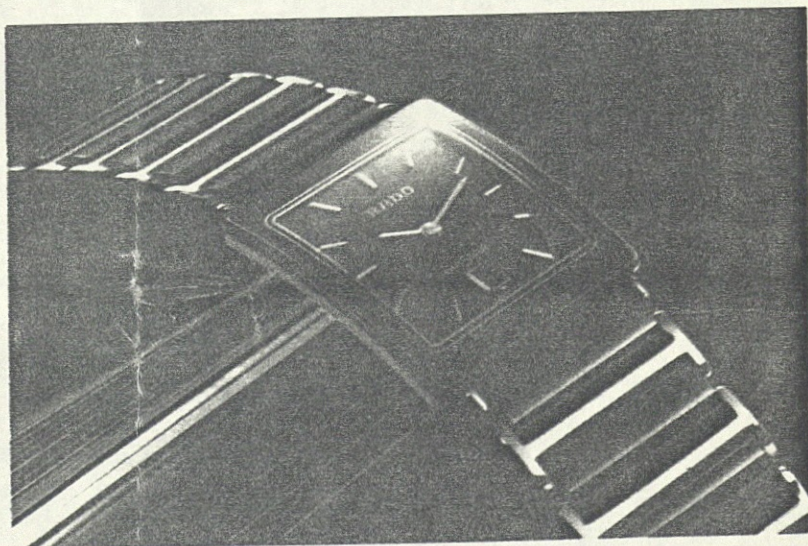
Ιδανικός σύντροφος του χεριού.

Κομψό, διακριτικό.

Είναι αναμφίβολα... Rado.

Ένας διακεκριμένος κόσμος τώρα και στην Ελλάδα.

A different world

Rado DiaStar "Integral"
Με κρύσταλλο κεντρικών από αχάρακτο ζαφείρι
και μπραςελέ από αχάρακτο κεραμικό υψηλής τεχνολογίας.

RADO
Switzerland

Αποκλειστικός αντιπροσωπός:

LEMAR A.E. Δουραμένη 18 - Γλυφάδα, τηλ. 8940651 - 3235969

• Αφοι ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΙ, Αθήνα, τηλ. 3617358 • OMEGA CENTER, Αθήνα, τηλ. 3227682 • ΔΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ, Πειραιάς, τηλ. 4122519 • ΘΩΜΟΠΟΥΛΟΣ, Χολαργός, τηλ. 6536712 • ΡΑΜΜΟΣ, Καλλιθέα, τηλ. 9560023 • ΝΟΜΙΚΟΣ, Θεσσαλονίκη, τηλ. (031) 276912 • ΜΟΥΡΤΖΑΝΟΣ, Ρεθύμνο, τηλ. (0831) 22363 • ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ, Βεροία, τηλ. (0331) 61585 • ΓΟΥΡΓΟΥΡΙΝΗΣ, Μυκόνος, τηλ. (0298) 22621 • Αφοι ΖΑΓΚΑΗ, Αρτα, τηλ. (0681) 27313 • ΡΑΜΦΟΣ ΑΝΤΙΒΑΧΗΣ, Χαλκίδα, τηλ. (0221) 81581 • ΣΥΡΙΒΕΛΗΣ, Βόλος, τηλ. (0421) 32506

1 Φωτεινή Σακελλαρίδου:
«Μετά το γάμο πολλές νιόπαντρες ρωτάνε με ποιο όνομα θα υπογράψουν... Και δε δείχνουν ενθουσιασμό όταν μαθαίνουν πως θα έχουν πάντα το πατρικό τους. Ίσως γιατί νομίζουν πως με το συζυγικό όνομα ο γάμος ήταν πιο ολοκληρωμένος».

2 Αθ. Βεζυργιάνης:
Ίσως γίνεται κάποια σύγχυση με το επώνυμο των παιδιών όπου υπάρχει δυνατότητα να το επιλέξουν οι μελόνυμφοι, πριν από το γάμο.

τους νέους ανθρώπους που έρχονται στο δήμο για το γάμο τους — προσθέτει. Δεν είναι καθόλου σπάνιες οι περιπτώσεις που οι νιόπαντρες, αμέσως μετά την τελετή, με ρωτάνε... με ποιο όνομα θα υπογράψουν στο γαμήλιο συμβόλαιο! Και δε νομίζω πως ενθουσιάζονται όταν μαθαίνουν πως το όνομά τους θα είναι πάντα το ίδιο! Δηλαδή εκείνο του πατέρα τους!...

● Αυτό, παρόλο που πρέπει να συμπεραίνουμε ότι άνθρωποι που παντρεύονται με πολιτικό γάμο και πιο προοδευτικοί και πιο ενημερωμένοι είναι.

● Συνήθως όμως έχουν την εντύπωση ότι ο νέος νόμος δίνει στη γυναίκα το δικαίωμα να διαλέξει το επώνυμο που θα κρατήσει ή θα αλλάξει στην ταυτότητά

της. Ενώ, όπως ξέρετε, δεν είναι έτσι. Η διάταξη στο νέο Οικογενειακό Δίκαιο ως προς το θέμα του γυναικείου επωνύμου είναι ρητή: «Μόνον στις άγραφες κοινωνικές σχέσεις η σύζυγος ή και ο σύζυγος μπορεί να χρησιμοποιεί το επώνυμο του άλλου συζύγου ή να το προσθέτει στο δικό του. Οχι όμως στα επίσημα χαρτιά που καθορίζουν και την ταυτότητα του ατόμου, άντρα ή γυναίκας.

● Η σύγχυση νομίζω πως προέρχεται από τη δυνατότητα επιλογής που έχει το ζευγάρι, ως προς το επώνυμο των παιδιών — παρατηρεί ο δήμαρχος Νέου Ψυχικού Αθανάσιος Βεζυργιάνης. Σύμφωνα με το νόμο, οι μελόνυμφοι έχουν το δικαίωμα να προσδιορίσουν, πριν από το γά-

μο, αν το επώνυμο που θα πάρουν τα παιδιά τους θα είναι του πατέρα, της μητέρας ή και των δύο γονέων. Βέβαια, από την καθιέρωση του νόμου και ως σήμερα, τα περισσότερα ζευγάρια — ακόμα και στους πολιτικούς γάμους που γίνονται στο δημαρχείο — αποφασίζουν ότι το επώνυμο των παιδιών θα είναι εκείνο του πατέρα.

● Για να αναφερθώ πιο συγκεκριμένα, θα σας πω ότι στους 113 πολιτικούς γάμους που έγιναν στο δήμο μας, από την καθιέρωση του νόμου — στο ίδιο διάστημα έγιναν 1.666 θρησκευτικοί γάμοι — στις 98 περιπτώσεις δηλώθηκε ως επώνυμο των παιδιών εκείνο του πατέρα, στις 14 τα επώνυμα και των δύο και σε μία μόνον περίπτωση της μητέρας.

(Το Νέο Ψυχικό θεωρείται από τους δήμους με τους λιγότερους πολιτικούς γάμους.)

● Υπάρχει λοιπόν, κατά τη γνώμη μου, περίπτωση να δημιουργείται η σύγχυση από τη δυνατότητα επιλογής επωνύμου στα παιδιά. Ενώ αυτή η δυνατότητα δεν υπάρχει για τη γυναίκα, που το πατρικό της επώνυμο μένει αμετάβλητο και μετά το γάμο σε κάθε δημόσιο βιβλίο και έννομη συναλλαγή της.

Την έλλειψη ενημέρωσης, που έχει εντοπίσει πολύ σωστά η κυρία Σακελλαρίδου, συναντήσαμε εντυπωσιακά παντού, στο γκάλοπ που κάναμε ανάμεσα σε τουλάχιστον διακόσιους άντρες και γυναίκες κάθε ηλικίας, επαγγέλματος και κοινωνικο-οικονομικού χώρου.

Στις λαϊκές περιοχές, στο ερώτημα: «Ποιο είναι το επώνυμο που παίρνει η γυναίκα σήμερα μετά το γάμο της;», η αυθόρμητη απάντηση είναι «Του άντρα της»! Ενώ υπάλληλοι, επιστήμονες, φοιτητές, απαντούν κατά 80%: «Η γυναίκα μπορεί να διαλέξει το δικό της ή του συζύγου της, διαλέγει όπως συνήθως του συζύγου»!

Το εντυπωσιακό είναι ότι αυτή την ίδια απάντηση μάς έδωσαν και... αρκετοί δικηγόροι! — κάποιοι απ' αυτούς τηλεφώνησαν σχεδόν αμέσως μετά και μάλιστα εναγωνίως, για να πουν πως «κοίταξαν το νόμο και... είχαν κάνει λάθος, γιατί τώρα η γυναίκα υποχρεούται να κρατάει το πατρικό της επώνυμο»!

Πλήρως ενημερωμένοι έδειξαν μονάχα μια ομάδα φοιτητές του τρίτου έτους της Νομικής, που είχαν στη φετινή ύλη τους το Νέο Οικογενειακό Δίκαιο.

Και η άγνοια — όπως είναι εύκολο να διαπιστώσουμε με ανάλογες σφυγμομετρήσεις — δεν περιορίζεται στο θέμα της γυναικείας ταυτότητας. Επιμένει να υπάρχει και σ' όλο το φάσμα των διατάξεων του νέου Οικογενειακού, που η γνώση και η συνειδητοποίησή τους θα χρειαστεί να συμπορευτεί με μια βαθύτερη και ουσιαστική αλλαγή στη νοοτροπία που καθορίζει τη σχέση των φύλων...

Υ.Γ. Για να αποφύγουμε πιθανή παρεξήγηση. Το πατρικό επώνυμο κρατούν υποχρεωτικά στην ταυτότητα τους, όλες οι γυναίκες που παντρεύονται (από το 1983) ανεξάρτητα αν κάνουν θρησκευτικό ή πολιτικό γάμο!